

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА

МАТЕРІАЛИ

**ІХ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
19 – 20 ЖОВТНЯ 2021 р.**

**«ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ
РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ»**

м. Одеса

УДК: 338.43:316.502(477)

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції 19-20 жовтня 2021 року. Одеса: Одеська національна академія харчових технологій, 2021. – 369 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Науковий редактор Мельник Ю.М. - д-р екон. наук, професор,
директор ННПЕіМ ім. Г. Е. Вейнштейна ОНАХТ

Редакційна колегія:

Агеева І.М. – к.е.н., доц., Басюркіна Н.Й. – д.е.н., проф., Купріна Н.М. – д.е.н., доц., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Немченко В.В. – д.е.н., проф., Павлов О.І. – д.е.н., проф., Савенко І.І. – д.е.н., проф., Іванченкова Л.В. – д.е.н., проф., Соловей А.О. – к.і.н., доц., Неустроєв Ю.Г. – к.е.н., доц.

Матеріали додаються за оригіналами рукопису

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та сутність наданих матеріалів

інформаційних систем та технологій в оціночній діяльності повинна розглядатися.

Висновок. Від оцінювачів все більше чекають всебічно обґрунтованих результатів оцінки із застосуванням методів аналізу великих даних у своєму продукті. Отже, оцінка належить до видів діяльності, які однозначно потраплять під вплив цифровізації, і це своєю чергою буде потребувати кардинальної зміни вимог до компетенцій оцінювачів.

Тому абсолютно очевидно, що трансформація оціночної галузі також станеться через впровадження нових технологій, за допомогою яких будуть побудовані нові моделі оцінки.

Література

1. Інструкції про порядок проведення технічної інвентаризації об'єктів нерухомого майна (Зміни до Інструкції про порядок проведення технічної інвентаризації об'єктів нерухомого майна, наказом Держбуду України від 24.05.2001 N 127 та зареєстрованої в Мін'юсті України 10.07.2001 за N 582/5773).

2. <https://www.uvecon.ua/ua/otsiniti-neruhomist.html>

ДИВЕРГЕНТНО-КОНВЕРГЕНТНИЙ ХРОНОТОП ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Юшин С.О., д.е.н., професор

ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААНУ, м. Київ, Україна

Вступ. Висхідним пунктом цивілізаційного розвитку людства став винахід сільського господарства як визначального засобу продовольчого забезпечення суспільств. Подальший розвиток сільського господарства був наслідком застосування більш продуктивних засобів виробництва. Але такі нові засоби були відповіддю на потужні виклики (особливо – голоду). Як підкреслював П. Сорокін: «всякий раз, коли чисельність населення досягає критичної позначки, голод ставить ультиматум: або винаходь – або помри; одні групи вимирали, інші винаходили» [1, с. 252]. У цьому аспекті варто враховувати те, що будь-які винаходи здійснюються нерівномірно у часі та просторі. Саме на це у свій час звертав увагу І.І. Лукінов: «складно повно використовувати пульсуючий характер науково-технічного прогресу і його нерівномірність у аграрному секторі разом із співвідношенням зовнішніх цінкових і глибинних вартісних форм руху продукту» [2, с. 162]. Якщо це перевести у систему сучасних понять, то тут мова ведеться про реалізацію «інвестиційно-інноваційної моделі розвитку», яка визначена у Державній

цільовій програмі розвитку українського села на період до 2015 року. По суті, зазначена модель є складною системою, елементи якої розвиваються асинхронно. Стимулювання інвестиційної та інноваційної видів діяльності, на думку І.І. Лукінова, відіграє вирішальну роль у стратегічних цілях ринкового реформування [3, с. 372]. Це потребує дослідження аспектів її синхронізації [3, с. 220] та асинхронізації [4, с. 79; 5, с. 17]. А через те, що будь-яка еволюція, стверджував В. Парето, здійснюється «хвилеподібно» (циклічна взаємозалежність феноменів у просторі та часі, де синтез, який слідує за аналізом, має забезпечити їх нову диспозицію) [6, с. 469], процес інноваційно-інвестиційного розвитку варто досліджувати у координатах дивергентно-конвергентного хронотопу [7, с. 183] з визначенням періодів реалізації загальних і галузевих інвестиційних та інноваційних механізмів.

Матеріали і методи дослідження. Об'єктом даного дослідження є становлення інноваційно-інвестиційного моделі господарського розвитку в Україні за період державної незалежності у контексті національних та світових тенденцій. Крім того, у якості об'єктів дослідження виступає правове поле України у частині відповідних законів і норм, спрямованих на створення передумов розгортання інноваційно-інвестиційної діяльності.

У даному дослідженні застосовувались наукові методи аналізу та синтезу, системний і структурно-функціональний підходи до узгодженого позиціонування елементів інноваційної та інвестиційної діяльності, які мають забезпечити загальну позитивну динаміку розвитку вітчизняного аграрного сектора економіки у найближчій і більш віддаленій перспективі.

Результати дослідження. На сьогодні усе людство зосереджене на питаннях реалізації цілей сталого розвитку на період до 2030 року. Згідно з Указом Президента України (№ 722, 2019 р.), саме дані цілі є орієнтирами для розроблення проектів прогнозних і програмних документів, проектів правових актів з метою єдності економічного, соціального та екологічного вимірів розвитку України. Декларація з продовольчої безпеки (Всесвітній саміт, ФАО, Рим, 16-18 листопада, 2009 р.) у принципі сталої глобальної продовольчої безпеки внесла інвестиційні та інноваційні засоби. Такий підхід віддзеркалює розвиток теорії економічного розвитку Й. Шумпетера, яка пояснює активність та пасивність господарської поведінки з позиції «стрибків» від старої до нової комбінації факторів виробництва на основі матеріально (= інвестиційно) забезпечених інновацій [8, с. 83, 178, 292].

Набуттю Україною статусу незалежної держави передувало прийняття у 1990 р. Закону «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» (№ 400), яким була визнана виняткова значущість та незамінність продукції сільського господарства у життєдіяльності людини і суспільства. Серед механізмів, які мали забезпечити аграрний розвиток, Закон № 400 виділив механізм

інвестування і механізм нововведень (інноваційний). Тоді ж був прийнятий Закон УРСР «Про економічну самостійність» (№ 142), який визначив пріоритетність національної інвестиційної та науково-технічної політики.

Безумовно, на даному етапі згадана вище інвестиційно-інноваційна модель розвитку (ПМР) як завершена цілісність ще не відбулася. Сама ідея конвергенції інвестиційної та інноваційної складових ПМР була присутня вже на стадії прийняття Закону України «Про інвестиційну діяльність» (№ 1560, 1991 р.), де інвестиції були визначені як усі види майнових та інтелектуальних цінностей, а інноваційна діяльність розглядалася лише як складова діяльності інвестиційної. Саме цим пояснюється те, що протягом перших 10 років дії Закону № 1560 в Україні домінувало прагнення саме до майнових цінностей при ігноруванні цінностей інтелектуальних. На це вказують прийняті Закони України «Про захист іноземних інвестицій на Україні» (№ 1540, 1991 р.), «Про іноземні інвестиції» (№ 2198, 1992 р.), «Про Державну програму заохочення іноземних інвестицій в Україні» (№ 3744, 1994 р.), «Про режим іноземного інвестування» (№ 93, 1996 р.) тощо. Аналогічні акти приймав і Кабінет Міністрів України: Порядок визначення продукції власного виробництва підприємств з іноземними інвестиціями (1996 р.), Порядок державної реєстрації договорів (контрактів) про спільну інвестиційну діяльність за участю іноземного інвестора (1997 р.), Типовий договір на реалізацію інвестиційного проекту на території пріоритетного розвитку, в спеціальній (вільній) економічній зоні (1999 р.). Отже, інноваційна складова інвестиційної діяльності тоді фактично ігнорувалася.

Наприкінці 90-х років вичерпаність кількісних підходів до розвитку виробництва стала виразною. У 1999 р. був прийнятий Закон України «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків» (№ 991). Але суттєвих зрушень у конвергенції інвестиційних та інноваційних процесів загалом досягнуто не було. З прийняттям у 2002 р. Закону України «Про інноваційну діяльність» (№ 40) виникла потенційна можливість перейти з кількісних «рейок» на якісні. У 2003 р. прийнятий Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (№ 433), у якому (ст. 7. Стратегічні пріоритетні напрями інноваційної діяльності) було зроблено наголос на зв'язку інновацій зі сталим розвитком. В 2004 р. був прийнятий Закон «Про Загальнодержавну програму розвитку високих наукоємних технологій», а Кабінет Міністрів України затвердив Державну програму прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку на 2004-2006 рр. У 2006 р. був прийнятий Закон «Про державне регулювання діяльності в трансфері технологій». У 2007 р. Кабінет Міністрів України видав розпорядження (№ 255-р) про створення регіональних центрів інноваційного розвитку, також схвалив (№ 381-р) Концепцію Державної цільової економічної програми «Створення в Україні

інноваційної інфраструктури на 2008-2012 роки». Проте, до нової версії Закону «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (№ 3715, 2011 р.) розділ стосовно зв'язку інновацій зі сталим розвитком був виключений. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року (2013 р.) містить положення про сталий розвиток та пріоритетне фінансування інноваційно-інвестиційних проектів на засадах ДПП, хоча без визначення механізмів практичної їх реалізації.

Певні сподівання стосовно перспектив конвергенції інвестиційного та інноваційного потенціалу України відбулися з утворенням Державного агентства України з інвестицій та інновацій (Указ Президента України № 1873, 2005 р.). Але реалії були такі, що Кабінет Міністрів України утворив у 2000 р. фонд соціальних інвестицій, у 2001 р. прийняв Програму розвитку інвестиційної діяльності на 2002-2010 роки, у 2002 р. прийняв Порядок затвердження інвестиційних програм і проектів будівництва, схвалив Програму «Інвестиційний імідж України», у 2005 р. **створив Український центр сприяння іноземному інвестуванню, у 2006 р.** –Порядок надання пільгових кредитів для реалізації інвестиційних проектів впровадження енергозберігаючих технологій та технологій з виробництва альтернативних джерел палива, у 2007 р. утворив Раду інвесторів та Координаційно-моніторингового комітету з модернізації інвестиційного середовища, затвердив Положення про Національне агентство екологічних інвестицій України та порядок затвердження інвестиційних програм і проектів будівництва. Рекомендації парламентських слухань на тему: «Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації». (Постанова Верховної Ради України № 1244, 2007 р.) з огляду на ситуацію у цій сфері дала оцінку її негативного стану. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року (Постанова Кабінету Міністрів України № 1158, 2007 р.) передбачала систему заходів, спрямованих на формування ПМР сільського господарства. Але поки що вона існує лише на папері через відсутність системи правових передумов практичної реалізації інвестиційного та інноваційного потенціалів галузі.

Нові можливості реалізації ПМР містяться у процесах інформатизації і цифровізації. Окінавська хартія Глобального інформаційного суспільства (ГІС, 2000 р.) знайшла свій вираз у Законі України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» (№ 537, 2007 р.), де згадане зменшення цифрової/інформаційної нерівності відповідно до Декларації тисячоліття ООН (2000 р.). Цифрові аспекти інформатизації в Україні набули нового звучання після підписання **Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. У 2018 р. розпорядженням Кабінету Міністрів України № 67-р була схвалена «Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки», де аграрний сектор та інновації**

визнані пріоритетом. Безумовно, усі вищенаведені правові акти створили дієві передумови для реалізації настанов прийнятого у 2021 р. Закону України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» (№ 1667), де визначені організаційні, правові та фінансові засади функціонування правового режиму Дія Сіті – системи, що запроваджується з метою залучення інвестицій і т.і. Настанови Закону № 1667 збігаються з положеннями «Національної економічної стратегії на період до 2030 року» (постанова Кабінету Міністрів України № 179, 2021 р.), яка констатує, що стрімкий розвиток цифрової економіки створив виклики і нові можливості для України, у т.ч. для реалізації інвестиційних та інноваційних проєктів.

Висновки. Наведені вище матеріали дозволяють стверджувати, що:

- 1) розвиток аграрного сектора економіки є похідною інноваційного (на рівні 85 %) інвестування систем галузевого виробництва і управління;
- 2) перешкодою синтезу цілісної ПМР стоять дивергентно-асинхронні принципи розвитку як її складових, так і регулюючих процес інститутів;
- 3) дивергентно-конвергентний хронотоп на етапі входження України до ГІС стає концептуальною системою координат реалізації цілісної ПМР.

Література

1. Сорокин П.А. Голод как фактор. / П.А. Сорокин ; Пер. с англ. – М.: Academia&LVS, 2003. – 684 с.
2. Лукинов И.И. Воспроизводство и цены. / И.И. Лукинов. – М.: Экономика, 1977. – 514 с.
3. Лукинов І.І. Економічні трансформації (наприкінці ХХ сторіччя). / І.І. Лукинов. – К.: ІЕ НАНУ, 1997. – 455 с.
4. Гейтс Б. Дорога в будущее / Б. Гейтс ; Пер. с англ. – М.: Русская редакция, 1996. – 312 с.
5. Адизес И. Идеальный руководитель: Почему им нельзя стать и что из этого следует / И. Адизес ; Пер. с англ. – М.: АПБ, 2007. – 262 с.
6. Парето В. Компендиум по общей социологии / В. Парето ; Пер. А. А. Зотова. – 2-е изд. – М.: Изд. дом ГУ ВШЭ, 2008. – 511 с.
7. Минцберг Г. Структура в кулаке: создание эффективной организации / Г. Минцберг ; Пер. с англ. – СПб.: Питер, 2004. – 512 с.: ил.
8. Шумпетер Й. А. Теория экономического развития. / Й.А. Шумпетер; Пер. з англ. – М.: Директмедиа Паблішинг, 2008. – 455 с.

	АУДИТ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	
23.	Ступницька Т.М., к.е.н., доцент; Разінін Я.О., магістрант; Стерницький В.М., магістрант. ОНАХТ, м. Одеса, Україна ІННОВАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ТА СПРОМОЖНІСТЬ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	67
24.	Волощук Ю.О., д.е.н., доцент; Волощук В.Р., д.е.н.; Федорук У.В., аспірант. Подільський державний аграрно-технічний університет, м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька область, Україна ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	71
25.	Миронюк Н.В., магістрант; Семененко І.І., магістрант. Подільський державний аграрно-технічний університет, м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька область, Україна МЕНЕДЖМЕНТ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНО БЕЗПЕЧНОЇ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ	75
26.	Савчук О.В., аспірант; Москалюк В.В., аспірант. Подільський державний аграрно-технічний університет, м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька область, Україна ПОКРАЩЕННЯ АСОРИМЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ПрАТ «ЧУМАК»	80
27.	Статєва М.С., д-р філософії (PhD), ст. викладач; Лозовська Г.М., к.е.н., доцент. ОНАХТ, м. Одеса, Україна ЗЕРНОВИЙ РИНОК: СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ	85
28.	Березовська Л.В., асистент, ОНАХТ, м. Одеса, Україна ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ І ТЕХНОЛОГІЙ В ОЦІНОЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	88
29.	Шевченко О.Ю., викладач вищої категорії, Одеський фаховий коледж економіки, права, готельно-ресторанного бізнесу, м. Одеса, Україна ДИВЕРГЕНТНО-КОНВЕРГЕНТНИЙ ХРОНОТОП ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	91
30.	Юшин С.О., д.е.н., професор, головний науковий співробітник, ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААНУ, м. Київ, Україна АНТИЦИКЛІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ: ІННОВАЦІЇ В МЕТОДОЛОГІЇ	95
31.	Кулаковська Т.А., к.е.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса, Україна ОСНОВНІ ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА	100
32.	Крупіна С.В., к.е.н., доцент; Немикіна Л.В., магістрант. ОНАХТ, м. Одеса, Україна	102
33.	МОДЕЛЬ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ АГРОБІЗНЕСУ	105